

MAAILMA
T

Työn

KANSAINVÄLINEN
TYÖJÄRJESTÖ

2/2011

**Kansainvälisen
työkonferenssin 100.
istunto pureutuu
sosiaaliturvaan
työelämässä**

Työn Maailma -lehden artikkelit perustuvat Kansainvälisen työjärjestön ILO:n julkaiseman *World of Work* -lehden aineistoon. Lehden tehtävänä on tehdä ILO:n toimintaa tunnetuksi Suomessa sekä kertoa ajankohtaisista työelämään liittyvistä kysymyksistä eri puolilla maailmaa. Kirjoitukset eivät kuitenkaan välttämättä edusta ILO:n virallista kantaa. Lehti ilmestyy suomen lisäksi 14 muulla kielellä.

Työn Maailma -lehteä julkaisee Suomen ILO-neuvottelukunta, jonka tehtävänä on avustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ILO:n toimialaan kuuluvien asioiden käsittelyssä. Neuvottelukunnan tehtävät on määritelty Suomen ILO-neuvottelukunnasta annetussa asetuksessa (851/77). Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi 12 jäsentä, jotka edustavat työasiain-, sosiaali- ja terveys- sekä ulkoasiainhallintoa, julkisen alan työnantajatahoja ja merkittäviä työnantaja- ja työntekijäkeskusjärjestöjä. Neuvottelukunnan puheenjohtaja toimii myös *Työn Maailma* -lehden päätoimittajana.

Yhdestä kahteen sivua lehdestä on varattu neuvottelukunnan omalle tiedotusaineistolle.

Lehti ilmestyy kolmesta neljään kertaa vuodessa.

Tämän lehden artikkelit on aiemmin julkaistu *World of Work* -lehden numerossa 71.

Päätoimittaja
 Raila Kangasperko
 Hallitusneuvos
 Työ- ja elinkeinoministeriö
 PL 32, 00023 VALTIONEUVOSTO

Toimitus ja taitto
 Marketta Ollikainen
 LavengriPress
 Neljäs Linja 17 - 19 A 26,
 00530 HELSINKI
 email: marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Painopaikka
 Edita Prima Oy

Osoitteenmuutokset ja tilaukset:
 email: rekisteripalvelut@edita.fi tai
 Fax: 020 450 2452
 (Osoitteenmuutoksiin/tilauksiin pydetään laittamaan viitteeksi ”Työn Maailma -lehti”)

ISSN 1237-4571
 Kannen kuva: ILO

Pääkirjoitus

ILO:n rooli muuttuvassa työn maailmassa

ILO lähestyy pian sadan vuoden ikää. Vanhuksella on pitkä ja kunniakas historia. Maailmanlaajuinen kolmikantatyöskentely on ainutlaatuista ja saavutus jo sinänsä – mikään muu YK:n järjestö ei toimi vastaavalla periaatteella.

Näkemyks- ja kulttuurieroista huolimatta ILO:ssa on saatu aikaan merkittäviä työn maailmaa muokanneita instrumentteja. ILO:n niin sanotut ydinsopimukset ovat kehittäneet työelämää ja auttaneet erilaisia yhteiskuntia oikeudenmukaisuuden tielle. ILO:n asiantuntijoiden antama tekninen apu on omalta osaltaan edistänyt hyvinvointia, vähentänyt köyhyyttä ja takapajuisuutta monilla alueilla sekä tuonut kaivattua vakautta epävakaisiin olosuhteisiin.

Yleissopimukset ovat kuitenkin vain yksi tapa edistää työelämän peruseriaatteiden läpivientiä. ILO:n koneisto tuottaa myös monenlaisia muita työelämää koskevia asiakirjoja. Menneiden vuosikymmenten keskeisimpinä saavutuksina voi mainita muun muassa ILO:n keskeiset periaatteet vahvistaneen vuoden 1944 Philadelphian julistuksen, vuoden 1998 työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevan julistuksen sekä vuoden 2008 julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta. Vaikka julistukset on osoitettu ILO:n jäsenvaltioille, monet yritykset käyttävät niitä vastuullisuutensa peruspilareina.

ILO:n tärkein tehtävä tänä päivänä on auttaa hallituksia, työnantajia ja työntekijöitä sopeutumaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin globaalissa taloudessa. Tätä varten tarvitaan työkaluja: uusia työpaikkoja luovia rakenteita, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua sekä yhteiskunnallista vakautta. Köyhyyden vähentäminen, koulutuksen ja osaamisen kehittäminen sekä uusien ja parempien työpaikkojen luominen on kaikkien etujen mukaista.

ILOlla on tärkeä merkitys globaalin työelämää koskevan tiedon kerääjänä ja analysoijana. ILO tarjoaa myös laajapohjaisen työn maailmaa koskevan keskustelufoorumin.

ILO pitää tiiviisti yhteyttä muihin kansainvälisiin työelämään vaikuttaviin järjestöihin, kuten OECD:hen, WTO:hon, Maailmanpankkiin, UNEPiin tai IOM:ään sekä erilaisiin kansainvälisiin yhteenliittymiin, kuten G20-ryhmään. Kukin organisaatio tuo tähän keskusteluun omat vahvuutensa ja asiantuntemuksensa. Tätä viime vuosina hyvin käynnistynyttä yhteistyötä on kehitettävä ja syvennettävä maailmantalouden tasapainottamiseksi ja vahvan ja kestäväen kasvun turvaamiseksi.

Sodanjälkeisinä vuosina ILOlla oli suuri merkitys suomalaisen työelämän ja työläinsäädännön muokkaajana. EU-jäsenyyden myötä työelämän sääntelyn perustana on kuitenkin ollut enemänkin eurooppalainen säännöstö kuin ILO:n normit. Tämä tarkoittaa sitä, että ILO:n asiakirjoja laadittaessa on otettava huomioon myös yhteensopivuus EU-normien kanssa.

Suomalaisena ILO-työskentelyssä on ollut helppo olla: meillä on vakaa yhteiskunta, vahva yhdessä tekemisen kulttuuri ja hyvin toimivat ja mutkattomat neuvottelusuhdet, joista monet maat vasta haaveilevat. Omaa erinomaisuutta ei kuitenkaan kannata jäädä ihaillemaan, vaan auttaa myös muita pääsemään vastaavanlaisiin saavutuksiin. Vasta silloin meilläkin on hyvä olla.

Anu Sajavaara
 Elinkeinoelämän keskusliitto

Tässä numerossa

Kansainvälinen työkonferenssi kokoontuu sadannen kerran

Kansainvälisen työkonferenssin 100. istunto pidetään Genevessä 1. – 17. kesäkuuta. Juhlaistunnon yhtenä keskeisenä aiheena on sosiaaliturvan kattavuuden laajentaminen koskemaan kaikkia maapallon asukkaita. ILO:n päättävä elin Kansainvälinen työkonferenssi on vaikuttanut päätöksillään ja hyväksymillään yleissopimuksilla ja suosituksilla kansainväliseen työlainsäädäntöön ja sitä kautta kansallisiin lainsäädäntöihin, kun ILO:n jäsenmaat ovat muokanneet omia työlakejaan sopimusten ja suositusten mukaisiksi.

Tässä *Työn maailman* numerossa palautamme mieleen muutamia työkonferenssin istuntoja, joiden päätökset ovat merkittävästi muuttaneet työn maailman kuvaa kaikkialla.

Kuva: ILO

Kansainvälisen työkonferenssin ensimmäinen istunto Washington D.C:ssä, Yhdysvalloissa vuonna 1919.

Artikkelit

1919 – 2011

Kansainvälinen työkonferenssi aikakausien murroksissa s. 4

ILO on ollut mukana kaikissa keskeisissä historian käännekohtissa kuten tapahtui suuren taantuman aikaan 1930-luvulla, tai kun siirtomaavaltaa purettiin toisen maailmansodan jälkeen, tai kun solidaarisuusliike nousi valtaan Puolassa ja apartheid kaatui Etelä-Afrikassa.

Sosiaaliturvan haasteet juhlaistunnon pääaiheena s. 10

Kansainvälisen työkonferenssin 100. istunto käy keskustelua ILO:n strategisista tavoitteista laajentaa sosiaaliturvan kattavuutta koko maapallon väestölle.

Sosiaaliturva ja ikääntyvä väestö kehitysmaissa s. 10

Eläkeuudistus ja ikääntyvä väestö kehittyneissä talouksissa s. 12

Turismi tarjoaa yhä työtä s. 13

Globaalissa maailmantaloudessa matkustamisesta ja turismista on tullut yksi laajimmista ja elinvoimaisimmista teollisuudenhaaroista. Vuonna 2010 turismin arvioitiin kattavan noin yhdeksän prosenttia kokonaisbruttokansantuotteesta ja tarjoavan työtä yli 235 miljoonalle ihmiselle.

**ILO:n työllisyysraportti 2011
Työllisyys toipuu hitaasti s. 14**

Työn Maailma ja Suomi s. 15

- Sosiaaliturva ja kotitaloustyöntekijöiden työolot työkonferenssin esityslistalla
- Suomen valtuuskunta Kansainväliseen työkonferenssiin

Työn Maailma uutisotsikoissa

- Oikeudenmukaista ilmastonmuutosta ja vihreitä työpaikkoja
- ILO palkitsi ihmisarvoisen työn tutkijoita
- ILO:n hallintoneuvosto uudistuu

1919 – 2011

Kansainvälinen työkonferenssi aikakausten murroksissa

ILO on ollut mukana kaikissa keskeisissä historian käännekohtissa kuten tapahtui suuren taantuman aikaan 1930-luvulla, tai kun siirtomaavaltaa purettiin toisen maailmansodan jälkeen, tai kun solidaarisuusliike nousi valtaan Puolassa ja

(Kuvat: ILO:n kuva-arkisto, ellei toisin mainita)

1. istunto 1919

Työaika täsmentyy

Osana YK:n edeltäjää Kansainliittoa vuonna 1919 perustetulle Kansainväliselle työjärjestölle, ILOlle, kehittyi alusta lähtien mandaatti, joka oli varsin poikkeava Kansainliiton muusta toiminnasta, ja joka turvasi järjestön jatkon senkin jälkeen kun Kansainliitto lakkautettiin. ILO:n alkutaivalta leimasi erityisesti sen ensimmäinen pääjohtaja **Albert Thomas**, joka kävi vuorovaikutteista vuoropuhelua työministerien ja Kansainvälisen työkonferenssin kanssa välillä ylipursuavalla energialla. Yksistään vuosina 1919 ja 1920 hyväksyttiin yhdeksän yleissopimusta ja kymmenen suositusta, jotka muuttivat peruuttamattomasti työn maailmaa.

ILO:n ensimmäinen yleissopimus koski työaikojen sääätelyä ja oli yksi

vanhimmissa työlaissäädäntöä koskevista kansainvälisistä normeista. Teollisuuden työaikoja säätelevä sopimus nro 1 (1919) määritteli kuuluisan kahdeksantuntisen työpäivän ja 48-tuntisen työviikon.

Työaikojen määrittely pysyi ILO:n asialistalla koko 1920- ja 1930-lukujen, jolloin järjestöstä muodostui pääasiallinen foorumi kansainvälisiä työnormeja koskeville keskusteluille. Yhä edelleen-

kin ILO:n työaikoja koskevat normit tarjoavat kehykset sääntömääräisille työajoille, päivittäisille ja viikoittaisille lepoajoille ja vuosilomille. ■

*ILO:n
ensimmäinen
pääjohtaja Albert
Thomas*

8. istunto 1926

ILO:n valvontamekanismi käynnistyy

Vuonna 1926 Kansainvälinen työkonferenssi asetti ILO:n yleissopimusten ja suositusten täytäntönpäytäntöä valvovan kansainvälisen asiantuntijakomitean, jonka tehtäväksi tuli tutkia ja seurata ratifioitujen sopimusten noudattamista jäsenvaltioissa. Tällä hetkellä komitea koostuu kahdestakymmenestä ILO:n hallintoneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan nimeämästä korkeantason lainopillisesta asiantuntijasta, joiden on määrä tuottaa puolueetonta tietoa sopimusten noudattamisesta ILO:n ja jäsenvaltioiden käyttöön.

Mikäli sopimuksen noudattamisessa havaitaan puutteita, ILO voi huomauttaa jäsenvaltiota asiasta ja tarjo-

ta apuaan sosiaalisen vuoropuhelun ja teknisen avun muodossa. Jäsenvaltioiden pyynnöstä ILO tarjoaa apuaan myös kansallisten lainsäädäntöjen luonnosteluun ja uudistamiseen, jotta varmistetaan niiden yhteensopivuus kansainvälisten työnormien

kanssa.

Asiantuntijakomitean samoin kuin Kansainvälisen työkonferenssin sopimusten täytäntönpäytäntöä seuraavan työkomission raportit ovat julkisia ja ne on luettavissa myös internetissä ILO:n sivuilla. ■

apartheid kaatui Etelä-Afrikassa. Tänä ILO rakentaa eettisesti kestävä viitekehystä oikeudenmukaiselle globalisaatiolle. Vuodesta 1919 lähtien ILO:n päättävä elin Kansainvälinen työkonferenssi on kokoontunut

vuosittain – muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta – ainoana kansainvälisenä konferenssina, jossa hallitukset jakavat kansallisen edustuksen yhdessä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen edustajien kanssa.

Kesäkuussa 2011 Kansainvälinen työkonferenssi kokoontuu sadanteen istuntoonsa Geneveen. On aika katsoa taaksepäin ja poimia muutamia istuntoja, joista tuli merkittäviä virstanpylväitä ILO:n työssä vuosien saatossa.

16. istunto 1932 Suuri taantuma ja ”new deal”

Maailmantalous oli syöksynyt syvään taantumaan 1929, mikä johti nopeasti massatyöttömyyteen monissa maissa. Työttömyyden hoitokeinona tunnettiin jo tuolloin työttömyysvakuutus, mutta massatyöttömyyden raju kasvu osoitti pian järjestelmän riittämättömäksi. Oli selvää, että tarvittiin uusia poliittisia toimia rauhoittamaan laajalle levinnyttä sosiaalista epävakautta.

ILO vastasi hyvin haasteeseen. Se oli osallistunut aktiivisesti kansainvälisillä foorumeilla keskusteluihin keinoista maailmantalouden tervehtymiseksi muun muassa julkaisemassaan *International Labour Review*-lehdessä.

Vuonna 1932 Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi päätöslausel-

man, jossa jäsenvaltioita kehoitettiin luomaan kansainvälistä rahoitusta, kauppaa ja julkisia töitä koskevia ohjelmia keinona selviytyä suuresta taantumasta.

1930-luvun taantumasta pyrittiin ulos panostamalla julkisiin töihin. Yhdysvalloissa puhdasoppinen rahoitus- ja valtiontalousohjelma, joka oli osoittautunut kestävämmäksi, korvattiin presidentti **Rooseveltin** *new deal*-ohjelmalla. Vuonna 1934 Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi työttömyysturvaa koskevan yleissopimuksen, nro 44, joka myöhemmin uudistettiin vuonna 1988 työllisyyden edistämistä ja työttömyysturvaa koskevalla sopimuksella nro 168. ■

26. istunto 1944 ILO:n mandaatti laajenee

Toisen maailmansodan aikana ILO:n työ oli vakavasti häiriintynyt. Kansainliitto oli lakkautettu ja ILO:n pää-

maja oli evakuoitu Euroopasta Kanadaan Montrealiin. Mutta ILO selvisi hengissä ja jatkoi työtään entistä vahvempana. Kiitos tästä lankeaa paljolti niin sanotulle Philadelphian julistukselle, joka hyväksyttiin Kansainvälisessä työkonferenssissa vuonna 1944.

Julistuksen keskeinen viesti oli, että ”työ ei ole hyödyke”, ja että ”köyhyys, missä tahansa se esiintyykin, on vaarana maailman hyvinvoinnille”. Köyhyiden poista-

miseksi tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä, johon työnantajain ja työntekijöiden edustajat osallistuvat samanaarvoisesti hallitusten edustajien kanssa.

Philadelphian julistus vahvisti ILO:n mandaatin ja samalla laajensi sitä. Vuonna 1946 julistus sisällytettiin ILO:n perussopimukseen. Toista maailmansotaa seuranneena vuosikymmenenä hyväksytyt sopimukset ja suositukset laskivat perustan suurelle osaa YK:n myöhemmin hyväksymille ihmisoikeuksia koskeneille julistuksille. ILO:n sopimuksilla ja suosituksilla on ollut merkittävä vaikutus perustan luomisessa työelämän perusoikeuksille ja ihmisoikeuksille laajemminkin siirtomaapolitiikan jälkeisessä maailmassa. ■

31. istunto 1948

Perusta työmarkkinaneuvotteluille rakentuu

Oikeus järjestäytyä on syvästi juurtunut poliittiseen demokratiiaan, joka ei voi täysin toimia ennen kuin järjestäytymisoikeus on tunnustettu. Ilman työntekijöiden ja työnantajien järjestäytymisoikeutta ei voida käydä kollektiivisia neuvotteluja ja sosiaalista vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten välillä.

Vuonna 1948 Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi ammatillista järjestäytymistä koskevan yleissopimuksen nro 87. Vuotta myöhemmin työkonferenssi hyväksyi järjestäytymisoikeutta ja kollektiivisen neuvottelu-oikeuden periaatteiden soveltamista koskevan yleissopimuksen nro 98. ■

34. istunto 1951

Tasa-arvoa työelämään

Kun toisen maailmansodan jälkeen naisia alkoi tulla yhä suuremmalla joukolla mukaan työelämään, ILO alkoi muotoilla kysymystä ”naisten asemasta” osana ihmisoikeus- ja tasa-arvo-kysymyksiä. Vuonna 1951 hyväksyttiin samapalkkaisuutta koskeva yleissopimus nro 100, joka meni vaatimuksissaan pidemmälle kuin kolme vuotta aiemmin hyväksytyn yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen vaatimus ”sama palkka samasta työstä”.

Kuva: DR

Samapalkkaisuussopimusta seurasi syrjinnän työpaikoilla kieltevä yleissopimus nro 111 vuodelta 1958 ja äitiyssuojelusopimus 183 vuodelta 2000.

Sopimus nro 111 sisällytti syrjinnän kieltoon myös sukupuolisen syrjinnän. Sopimukset 100 ja 111 tarjosivat ensimmäiset kansainväliset normit, joiden erityistavoitteena oli edistää tasa-arvoa ja syrjinnän kieltoa työpaikoilla. Sopimus nro 183 puolestaan määrittää vähintään 14 viikon mittaisen äitiysloman. ■

48. istunto 1964

Julistus apartheidista hyväksytään

Taistelu apartheidia vastaan Etelä-Afrikassa merkitsi ensimmäistä merkittävää testiä ILO:n tasa-arvoa suosivalle politiikalle. Vuonna 1964 Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi yksimielisesti julistuksen, joka tuomitsi Etelä-Afrikassa harjoitetun apartheid-politiikan ja vaati maata luopumaan siitä. Julistuksessa edellytettiin, että ILO:n pääjohtaja esittää joka vuosi työkonferenssille erityisraportin kansainvälisistä toimista Etelä-Afrikan painostamiseksi luopumaan harjoittamastaan politiikasta.

Julistuksen seurauksena Etelä-Afrikka vetäytyi omasta halustaan ILOsta vältyäkseen julkiselta erotta-

miselta. Kansainvälinen painostus Etelä-Afrikkaa kohtaan jatkui 25 vuotta.

Vuonna 1990 Afrikan kansalliskongressin tuolloinen varajohtaja **Nelson Mandela** osallistui Kansainvälisen työkonferenssin 77. istuntoon, jossa hän kiitti ILOa sen taistelusta apartheidia vastaan. Etelä-Afrikka liittyi takaisin ILOon 26. toukokuuta 1994, kolme vuotta sen jälkeen kun apartheid-lait oli maassa virallisesti kumottu ja kym-

menen päivää sen jälkeen kun Nelson Mandela oli valittu Tasavallan presidentiksi. ■

58. istunto 1973

Taistelu lapsityötä vastaan

Lasten työnteko on ollut ILO:n huomiota kohteena aina siitä lähtien kun Kansainvälisen työkonferenssin ensimmäinen istunto hyväksyi työnteon vähimmäisikää teollisuudessa koskevan sopimuksen nro 5 vuonna 1919, jossa määriteltiin lasten työnteon alaikäraja 14 vuotta. ILO:n varhaisten lapsityötä koskevien sopimusten ratifiointi oli kuitenkin varsin hidasta aina vuoteen 1973 saakka, jolloin ILO:n uusi työelämään tulon alinta ikäraja koskeva sopimus nro 138 hyväksyttiin.

ILO oli vuotta aiemmin käynnistänyt lapsityön vastaisen erityisohjelman, IPECin. Huoli siitä että tietyt lapsityön

muodot saattoivat vaarantaa lasten henkisen ja fyysisen terveyden, sai ILO:n tuomaan Kansainvälisen työkonferenssin käsittelyyn yleissopimuksen nro 182, jossa kielletään lapsityön pahimmat muodot. Sopimus hyväksyttiin työkonferenssin 87. istunnossa vuonna 1999.

Tähän mennessä noin 95 prosenttia ILO:n jäsenmaista on ratifioinut lapsityön pahimmat muodot kieltävän sopimuksen nro 182. Noin 85 prosenttia jäsenmaista on ratifioinut työnteon alaikäraja koskevan sopimuksen nro 132. ■

65. istunto 1979

Vastuuta monikansallisille yrityksille

1960- ja 1970-luvuilla monikansallisten yritysten toiminta herätti kiihkeää keskustelua, jossa vaadittiin kansainvälistä normistoa säätelemään niiden toimintaa ja suhteita isäntämaihin. Eniten kysymyksiä ja huolta herättivät työsuhte- ja sosiaaliskysymykset, joita puitiin muun muassa Maailman työllisyyskonferenssissa vuonna 1976.

Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi vuonna 1979 ILO:n hallintoneuvoston aloitteesta monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevan kolmikantaisen perusjulistuksen. Sa-

Kuva: A. Mirzal/ILO

malla työkonferenssi hyväksyi Maailman työllisyyskonferenssin seuranta koskevan päätöslauselman, jossa kiirehdiittiin seurantaprosessin täyttä hyödyntämistä ja muun muassa raportointijärjestelmää julistuksen vai- kutuksista ILO:n jäsenvaltioissa.

Monikansallisia yrityksiä koskevan julistuksen periaatteet tarjoavat ohjeistuksen monikansallisille yrityksille, hallituksille ja työnantaja- ja työntekijäjärjestöille kysymyksistä, jotka koskevat muun muassa työllisyyttä, koulutusta, työ- ja elinoloja ja teollisia suhteita. ■

67. istunto 1981

Työturvaa ja terveyttä työpaikoille

ILO:n mukaan noin 80 prosenttia työpaikkakuolemista ja onnettomuuksista voitaisiin välttää, jos kaikki ILO:n jäsenvaltio käyttäisivät parhaita olemassa olevia onnettomuuksien ehkäisystrategioita ja käytäntöjä. Lähes puolet kaikista vuoden 1919 jälkeen hyväksytyistä 188 ILO:n yleissopimuksesta koskevat tavalla tai toisella työterveys- ja työturvallisuuskysymyksiä.

Vuonna 1981 Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi työturvallisuutta

ja terveyttä koskevan yleissopimuksen, nro 155, josta muodostui käännekohta työturvallisuutta ja terveyttä koskevassa ILO:n normijärjestelmässä. Sopimus kattaa lähes kaikki alat ja yleisimmät vaaratekijät.

Sopimusta täydennettiin uudella sopimuksella nro 187 vuonna 2006 ja sitä tukevalla suosituksella nro 197, joissa pyritään

edistämään ehkäisevää turvallisuus- ja terveyskulttuuria työelämässä. ■

76. istunto 1989

Alkuperäis- ja heimokansojen oikeudet käytäntöön

Kansainvälinen työkonferenssi on hyväksynyt vain kaksi kansainvälistä yleissopimusta, jotka käsittelevät alkuperäis- ja heimokansoja: sopimukset nro 107 vuodelta 1957 ja nro 169 vuodelta 1989.

Sopimus nro 169, joka uudisti sopimuksen nro 107, tarjoaa alkuperäis- ja heimokansoille oikeuden osallistua ja vaikuttaa heitä koskevien ohjelmien ja politiikan valmisteluun ja toteutukseen. Sopimus tunnustaa alkuperäis- ja heimokansojen perusoikeudet omien tapojen ja perinteiden säilyttämiseen sekä oikeuden maaomistukseen ja luonnonva-

rojen käyttöön. Lisäksi sopimus sisältää alkuperäis- ja heimokansojen koulutusta, terveyttä ja rajat ylittävää yhteistyötä koskevia säädöksiä.

Vuosien kuluessa monet maat ovat hyväksyneet tai muuttaneet lainsäädäntöään sopimuksen 169 mukaisesti. Näitä ovat muun muassa Bolivia, Kolumbia, Meksiko ja Peru. Vuonna 1995 Guatemalan hallitus ja neljä alkuperäiskansojen ryhmää allekirjoittivat sopimuksen alkuperäiskansojen identiteetistä ja oikeuksista perustana rauhanprosessille maassa. ■

Kuva: M. Crozet/ILO

86. istunto 1998

Julistus työelämän perusoikeuksista

Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi 18. kesäkuuta 1998 julistuksen työelämän perusoikeuksista. Se oli järjestön ensimmäinen tiettyyn aiheeseen rajattu ja kattava asiakirja sitten Philadelphian julistuksen 1944, jossa sitouduttiin ihmisoikeuksien noudattamiseen. Vaikka ILO:n julistus työelämän perusoikeuksista nyt nauttii universaalista tukea, se oli aikanaan kiistanalainen. Monet kehitysmaat pelkäsivät, että julis-

tus voisi heikentää niiden kykyä käyttää halpaa työvoimaa ylläpitääkseen vientimarkkinoitaan.

Julistuksen periaatteet ja oikeu-

det sisältävät oikeuden yhdistymisvauteen ja kollektiivisiin neuvotteluihin ja eliminoi lapsityön, pakkotyön ja työllisyyteen liittyvän syrjinnän. Julistuksen

avainkohtia oli sen universaalisuus – se laski perustan periaatteille ja oikeuksille, joita kaikkien maiden oli kunnioitettava ILO:n jäsenvaltioina riippumatta siitä, ratifioivatko ne sopimuksen vai ei. ■

ILO:n työelämän perusoikeuksia koskeva julistus hyväksyttiin työkonferenssin istunnossa 87.

87. Istunto 1999

Ihmisarvoista työtä kaikille.

ILO:n pääjohtaja **Juan Somavia** teki vuonna 1999 aloitteen ihmisarvoisesta työstä kaiken työnteon perustana. Syntyi ILO:n ihmisarvoisen työn agenda, jonka kautta ILO on kehittänyt maakohtaisia erityisohjelmia työolojen parantamiseksi yhteistyössä kolmikantakumppaneittensa kanssa. Ohjelmien tavoitteena on edistää ja toteuttaa ILO:n normeja ja työelämän peruseriaatteita ja oikeuksia, vahvistaa tasa-arvoista ja ihmisarvoista työllisyyttä, laajentaa sosiaaliturvan kattavuutta ja vahvistaa kolmikantaisuutta ja sosiaalista vuoropuhelua.

– Päämäärä ei ole vain luoda työpaikkoja, vaan luoda hyväksyttävän laatutason työpaikkoja. Työllisyyden määrää ei voi erottaa laadusta. Kaikilla yhteisöillä on käsitys ihmisarvoisesta työstä, mutta työllisyyden laatu voi merkitä monia asioita. Se voi liittyä eri tyyppisiin töihin ja myös erilaisiin työoloihin samoin kuin tuntemuksiin arvoista ja tyytyväisyydestä, pää-

johtaja Juan Somavia muistutti raportissaan Kansainvälisen työkonferenssin 87. istunnolle 1999. ■

Morice Denisin taulu "Työn arvokkuus" ILO:n aiemmassa päämajassa.

Kuva: OMC

89. istunto 2001

Sosiaaliturvaa kaikille

Vuonna 2001 ILO käynnisti maailmanlaajuisen kampanjan sosiaaliturvan ulottamiseksi koskemaan kaikkia. Kampanja sisältää kaksi ulottuvuutta. Ensiksi perustuloa tulisi laajentaa ja saada koko maapallon väestö perusterveydenhuollon piiriin vaikkakin edes vaatimattoman. Toisessa vaiheessa tavoitteena on parempi toimeentuloturva ja korkeatasoisempi terveydenhuolto, jotka antavat suojaa elämän kriisitilanteissa kuten työttömyyden, sairastumisen, vammautumisen tai ikääntymisen varalle. ■

Kuva: DR

Kuva: DR

97. istunto 2008

Sosiaalista oikeudenmukaisuutta kriisioloissa

Vastauksena globaalin taluskriisin aiheuttamaan epävarmuuteen työn maailmassa Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi vuonna 2008 julistuksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta. Julistus oli laadittu vahvistamaan ILO:n kykyä edistää ihmisarvoisen työn agenda ja kehittää tehokkaita vastauksia globalisaation kasvaviin haasteisiin.

Julistus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta perää hallituksilta, työnantajilta ja työntekijöiltä kaikista jäsenmaista uutta strategiaa vahvistamaan avoimia talouksia ja sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle perustuvia avoimia yhteiskuntia, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä, kestäväää yritystoimintaa ja sosiaalista yhtenäisyyttä. Julistus tunnustaa globalisaation hyödyt, mutta vaatii uusia toimia ihmisarvoisen työn ohjelmien täytäntöönpanossa. ■

Muinainen egyptiläinen oikeuden ja totuuden jumalatar Maat.

98. istunto 2009

Globaali työllisyys sopimus

Maailmanlaajuisen taluskriisin yhä jatkuessa Kansainvälinen työkonferenssi hyväksyi vuonna 2009 globaalin työllisyys sopimuksen, jonka avulla pyritään opastamaan kansallisia ja kansainvälisiä toimijoita talouden toipumisen vauhdittamisessa, työpaikkojen luomisessa ja tarjoamaan suojaa työssä käyville ihmisille ja heidän perheilleen.

Globaali työllisyys sopimus sai vahvaa tukea työkonferenssin yhteydessä järjestetyssä kolmipäiväisessä ILO:n työllisyys huippukokouksessa, johon otti osaa valtioiden ja

Kuva: Presidency of the Nation of Argentina

hallitusten päämiehiä, varapresidenttejä ja työministeriä, työnantajien ja työntekijöiden edustajia ja muita johtajia. Samaan aikaan huippukoko-

us myös tarjosi tukea ILO:n osallistumiselle G20-maiden kokoukseen.

Työllisyys sopimus kiihdyttää toimia, joilla varmistetaan työpaikkojen säilyminen, vahvistetaan kestäväää yritystoimintaa ja kiihdytetään työllisyyden luomista ja tasa-arvon edistämistä. Sopimuksessa vaadittiin myös "vahvempaa ja globaalisti kattavampaa valvonta- ja säädös järjestelmää rahoitus alalle, jotta se voisi paremmin palvella todellista taloutta, edistää kestäväää yritystoimintaa ja ihmisarvoista työtä sekä suojella nykyistä paremmin ihmisten eläkkeitä ja säästöjä". ■

Sosiaaliturvan haasteet juhlaistunnon pääaiheena

Kansainvälisen työkonferenssin 100. istunto käy keskustelua ILO:n strategisista tavoitteista laajentaa sosiaaliturvan kattavuutta koko maapallon väestölle. Suuri enemmistö maapallon väestöstä on kokonaan sosiaaliturvan tavoittamattomissa ja nämä ovat ihmisiä, jotka sitä eniten tarvitsevat. He ovat köyhiä ja huono-osaisia, jotka elävät maapallon kehitysalueilla. Jos he sairastuvat, heillä ei ole mahdollisuutta hakea apua terveyspalveluista. Lapset, vanhukset, ja työttömät eivät voi nauttia samanlaisesta toimeentulotuesta, kuin ihmiset kehittyneimmässä maissa.

Kahdeksan vuotta sitten ILO käynnisti maailmanlaajuisen kampanjan sosiaaliturvan laajentamiseksi kaikille. Kampanja on jo tuottanut rohkaisevia tuloksia muun muassa eläketurvan laajentamisessa kaikille ikääntyneille ihmisille esimerkiksi Boliviassa, Brasiliassa, Lesothossa, Mauritiuksessa, Namibiassa, Nepalissa, Etelä-Afrikassa ja Thaimaassa.

Kesäkuun työkonferenssi tarjoaa ajankohtaisen tilaisuuden löytää uusia ajatuksia siitä, kuinka nopeasti ja tehokkaasti sosiaaliturvan kattavuutta voidaan laajentaa koko maapallon väestölle. Uusia haasteita kampanjalle tuo väestön ikääntyminen sekä kehittyneissä että kehitysmaissa, kuten kaksi seuraavaa artikkelia osoittavat.

Sosiaaliturva ja ikääntyvä väestö kehitysmaissa

Tiedetään, että eliniän odotukset ovat kasvaneet länsimaissa usean viime vuosikymmenen aikana ja jatkavat yhä kasvuaan. Vähemmän tunnettua on se, että tosiasiaissa väestö ikääntyy kehitysmaissa nopeammin kuin teollisuusmaissa. Joissain köyhemmissä maissa keskimääräisen eliniän odotusarvo kasvaa nopeammin kuin rikkaammissa maissa. Jo tällä hetkellä enemmistö maailman ikääntyvästä väestöstä elää matalan tulotason maissa vailla riittävää eläketurvaa. On arvioitu että 50 vuodessa 80 prosenttia maapallon vanhusväestöstä tulee elämään noissa maissa.

Ihmisen eliniäksi arvioitiin 1950-luvun alussa keskimäärin 46,6 vuotta. Vuosina 2010 – 2015 ihmisen eliniän arvioidaan saavuttavan 68,9 vuotta. Aasiassa, jossa vuosina 1950 – 1955 ihmisten keskimääräisen eliniän arvioitiin olevan 41,2 vuotta, vuosina 2010 – 2015 se on noussut 70,3 vuoteen.

Samalla kun ihmisten elinikä on pidentynyt, uusia kansalaisia syntyy aiempaa vähemmän. Seurauksena on ollut se, että yli 60-vuotaiden määrä kasvaa nopeasti. Väestörakenteen muutos tuo ongelmia erityisesti kehitysmailla, joilla on käytössään rajoitetusti resursseja ja joilta usein puuttuu

tehokkaita eläkkeellesiirtymisohjelmia.

Tapaus Intian

Väestökehityksen kannalta Intia on mielenkiintoinen esimerkki. Maassa on tällä hetkellä lähes 80 miljoonaa ikäihmistä ja heidän määränsä odotetaan kasvavan merkittävästi tulevina vuosina. Taustalla on kehittyvän maan parantunut koulutus, lääkehoito, hygienia ja perhesuunnittelu.

Paremmat elinolot ovat paitsi pidentäneet ihmisten elinikää, myös vaikuttanut monella tapaa yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin. Intiassa aikuiset lapset ovat perinteisesti asuneet yhdes-

sä vanhempiansa tai appivanhempiansa kanssa ja huolehtineet osaltaan ikääntyvien perheenjäsentensä hyvinvoinnista. Tämä vanha perhemalli on nyt hitaasti muuttumassa Intian nopean talouskehityksen seurauksena ja yhä useampi ikääntyvä intialainen on jäämässä vaille tukea. Jonkinasteisia vanhusten tulotukijärjestelmiä Intiassa on kehitetty, mutta ne eivät kosketa epävirallisessa taloudessa työnsä tehneitä.

Valtiorahoitteen työntekijöiden vakuutuslaitoksen asiamies **Bimal Kanti Sahu** kertoo, että jotkut poliitikot ovat ehdottaneet suurperhejär-

jestelmän vahvistamista lailla, jotta ai-
kuiset lapset voitaisiin pakottaa huoleh-
timaan ikääntyvistä vanhemmistaan ja
sukulaisistaan. Tällainen politiikka saat-
taa kuitenkin hänen mukaansa vain pa-
hentaa tilannetta.

Jotkut ovat myös ehdottaneet, että
Intia ottaisi käyttöön eläkesäästöoh-
jelmia, joissa työntekijät säästäisivät
omat eläkkeensä joko julkisin tai yksi-
tyisin ohjelmin.

– Näyttää kuitenkin siltä, että Intian
täytyy löytää tasapaino perinteisen per-
hetukijärjestelmän ja säästöohjelmien
välillä eläkkeiden ja muiden eläketuki-
ohjelmien muodossa, Kanti Sahu arvi-
oi.

Ikääntyminen ongelma kehitysmaille

ILO:n Kansainväliselle työkonferenssille
valmisteleva raportti osoittaa, että vä-
estön ikääntymisen tuomat haasteet
koskettavat Intian lisäksi muitakin no-
peasti kehittyviä maita Afrikassa, Aa-
siassa ja Latalalaisessa Amerikassa,
joissa voimavarat on jo nyt venytetty
äärimmilleen. Ongelmia lisää se, että
suuri joukko ikääntyviä ihmisiä on työ-
kennellyt koko elämänsä epävirallisessa
taloudessa ja ovat siksi asian-

mukaisten sosiaaliturvajärjestelmien
ulkopuolella. Jotta näitä ihmisiä voi-
taisiin auttaa, sosiaaliturvan katta-
vuutta pitäisi tuntuvasti laajentaa.

Kun aiemmin kehityskeskusteluissa
keskityttiin sosiaalikulustannusten
rajoittamiseen, nyt on laajalti ymmär-
retty, että sosiaalikulustannukset on
itse asiassa välttämätön menoerä,
jotta taloudellista kasvua pystytään
vauhdittamaan. Raportissaan ILO:n
sosiaaliturvan asiantuntijat huomaut-
tavat, että hyvin suunnitellut sosiaali-
turvaohjelmat, erityisesti sosiaaliturva-
eläkkeet, ovat osoittautuneet ”hyvin
tehokkaaksi köyhyyden ja sosiaali-
sen epävarmuuden ehkäisyssä koko
yksilön elämänsä aikana”. Lisäksi
ne toimivat talouden tasapainot-
tajana.

Sosiaaliturva kannattaa kehitysmaissa

Jotkut rahoitusinstituutit ja ekono-
mistit ovat väittäneet, että kehitysmai-
la ei yksinkertaisesti ole varaa sosi-
aaliturvaohjelmiin. Maailmanlaajuinen
taluskriisi on kuitenkin osoittanut,
että useimmille yhteisön vähäosai-
sista sosiaaliturva ja sosiaaliapu ovat
tarjonneet lähes ainoan keinon selviy-

tyä arkipäivässään.

ILO:n sosiaaliturva-asiantuntijoiden
mukaan kaikilla mailla on todellisuus-
dessa varaa perussosiaaliturvaan, jos
se on hyvin suunniteltu ja toteutettu
asteittain. He arvioivat, että tällainen
perussosiaaliturvaohjelma maksaisi
vain pienen osan maan kansantuoteesta.
Sosiaaliturva on pitkään ollut
teollistuneita maita määrittävä tekijä,
jolla on helpotettu paitsi monia ihmis-
ten elämänsäkiertoon liittyviä kriisejä,
myös tasattu tehokkaasti tuloeroja.
Samoista syistä myös kehittyvien ja
kehitysmaiden hallitusten olisi pan-
ostettava sosiaaliturvaohjelmiin. Jos
mitään ei tehdä, edessä on pian tilan-
ne, jossa yhä laajempi joukko ikään-
tyviä kansalaisia elää köyhyydessä.

– Tärkeää on muistaa, että nämä
ihmiset ovat elämänsä aikana osallistuneet
maansa kehittämiseen. Siksi
yhteiskunnan on varmistettava, että
sen seniorikansalaiset voivat elää
loppuelämänsä arvokkaasti, Vismal
Kanti Sahu muistuttaa.

Alyssa Sewlal
ILO:n sosiaaliturvan asiantuntija

Eläkeuudistus ja ikääntyvä väestö kehittyneissä talouksissa

Kansainvälisen työkonferenssin kesäkuun istunnon asialistalla on myös keskustelu eläkeuudistuksista kehittyneissä talouksissa. Tämän keskustelun on määrä jatkua ensi vuoden työkonferenssissa, jossa aiheena on yleiskeskustelu työllisyydestä ja sosiaalisesta suojelusta väestörakenteiden muutoksessa. Näiden keskustelujen pohjalta ILO:n odotetaan määrittelevän oman kantansa eläkeuudistuksiin ja ikääntyvän väestön mukanaan tuomiin haasteisiin suhteessa muiden alan kansainvälisten organisaatioiden suosituksiin ja ohjelmiin.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityk-
sen järjestön OECD:n sosiaali-
kysymyksiin perehtynyt ekonomisti
Edward Whitehouse arvioi, että vuon-
na 1950 OECD-maissa oli runsas seit-
semän työkäistä jokaista eläkeläistä
kohden.

– Vuonna 2047 on todennäköisesti
enää kaksi työntekijää eläkeläistä
kohti, hän toteaa.

Whitehouse uskoo, että syntyvän
ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan
tuottavuuden parantamista, mikä puo-
lestaan vaatii hänen mukaansa kaik-
kien saatavilla olevien resurssien
mobilisointia työmarkkinoilla. Hän ha-

luaisi pitää ikääntyvät ja erityisesti van-
hemmat miehet pidempään työmark-
kinoilla joko siirtämällä eläkkeelle-
siirtymisikää myö-
hemmäksi tai vä-
hentämällä hou-
kuttimia siirtyä
varhaiselle eläke-
keelle.

– 1970-luvulta
lähtien ikäänty-
vien miesten työ-
hön osallistumis-
aste on laskenut
merkittävästi, hän
huomauttaa lisä-

ten, että suurin syy tähän kehitykseen
ovat olleet eläkejärjestelmiin sisältyvät
houkuttimet. *(Jatkuu seuraavalle sivulle)*

Kuva: M.Crozet/ILO

Kuva: DR

Luxembourg, Espanja ja Turkki eivät tähän mennessä ole halunneet tehdä muutoksia eläkkeellesiirtymisaikoihin.

Ikääntyvien työntekijöiden työllisyyskysymyksiin perehtynyt ekonomisti **Martin O'Brian** Wollongongin yliopistosta Australiasta ei usko, että OECD on oikeassa patistaessaan ihmisiä pysymään pidempään työelämässä. O'Brianin mukaan OECD ei ota huomioon työmarkkinaolosuhteiden vaikutuksia vanhempien työntekijöiden tekemiin valintoihin.

– Jotkut OECD:n tutkimukset näyttävät huomioivan vanhempien työntekijöiden epäedulliset asemat työmarkkinoilla, mutta ovat haluttomia puoltamaan vahvaa poliittista puutumista työvoiman kysyntään ja työllisyyteen, O'Brien painottaa äskettäin julkaistussa

artikkelissa.

Eläkejärjestelmän peukaloiminen ei siis merkitsisi paljonkaan, ellei ikääntyville työntekijöille ole saatavilla pysyviä työpaikkoja.

– Yhä uudelleen ja uudelleen on painotettava, että ajatus pidemmistä työurista on realistinen vain, jos sopivia työtilaisuuksia on tarjolla, ILO:n sosiaaliturvakysymyksiin perehtynyt asiantuntija **John Woodall** toteaa.

Whitehouse hylkää ajatuksen, että OECD laiminlöisi kysymystä ikääntyvien työntekijöiden työllistymisestä.

– Olemme hyvin tietoisia ongelmasta, hän vakuuttaa ja viittaa äsket-

täin julkaistuu OECD:n raporttiin, jossa kerrotaan joidenkin OECD-maiden esimerkiksi kieltäneen ikäyrjintää työelämissä.

Whitehouse ei ole kuitenkaan vakuuttunut, että tällaiset ohjelmat olisivat tehokkaita estämään ikäyrjintää työelämässä. Samaan päätyi OECD raportissaan, jossa todetaan, että ”on vaikeaa ennustaa, ovatko nämä toimet (syrjintään kieltävät lait) olleet riittäviä estämään ikäyrjintää ja parantamaan ikääntyvien ihmisten työllistymismahdollisuuksia.”

Tarvitaan yhteistä näkemystä

John Woodall myöntää, että ILO:n ja OECD:n näkemykset ikääntyvien ihmisten työssä pysymisestä ovat pitkälti samat.

– Luulen, että yleisesti ottaen kaikki tämän kysymyksen parissa kentällä työskentelevät toimijat ovat yhtä mieltä asiasta – ainakin ILO, OECD ja Maailmanpankki, hän toteaa.

Woodall uskoo kuitenkin, että painotuksissa on eroa ja ne pitää hänen mukaansa tunnistaa.

– Erot liittyvät siihen, miten arvioimme laajemman kokonaisuuden eri osa-alueita. On äärimmäisen tärkeää huomioida se, että eläkkeelle siirtymistukien rahoitus ja ikääntyvien ihmisten tarpeita palveleva työmarkkinapolitiikka on läheisesti kytköksissä toisiinsa. Näitä kysymyksiä on tarkasteltava yhdessä, hän sanoo.

Gary Humphreys

Onko ongelma ymmärretty?

– Suuntaus eläkeuudistuksissa, joita useat maat ovat viime vuosikymmenen aikana toteuttaneet, osoittaa, että ongelma on ymmärretty, Whitehouse sanoo huomauttaen, että lähes jokaisessa tapauksessa eläkeuudistuksiin on sisällytetty elementtejä, joilla ihmisiä on rohkaistu pysymään pidempään työelämässä ja tehty varhaisen eläkkeellesiirtymisen vähemmän houkuttelevaksi.

Kaikki maat eivät kuitenkaan ole noudattaneet tätä linjausta. Whitehousen mukaan esimerkiksi Kreikka,

Turismi tarjoaa yhä työtä

Gloaalissa maailmantaloudessa matkustamisesta ja turismista on tullut yksi laajimmista ja elinvoimaisimmista teollisuudenhaaroista. Vuonna 2010 turismin arvioitiin kattavan noin yhdeksän prosenttia kokonaisbruttokansantuotteesta ja tarjoavan työtä yli 235 miljoonalle ihmiselle.

Maailmantalouden muihin eri osaluokkiin verrattuna turismi on yksi nopeimmin kasvavista aloista. Se kattaa jo kolmasosan globaalista palvelujen kokonaiskaupasta. Turismi on myös merkittävä työllistäjä. Se tarvitsee hyvin monenlaisia taitoja ja tarjoaa nopean tien työelämään nuorille työnhakijoille, naisille ja maahanmuuttajille.

ILO:n äskettäin julkaistun raportin mukaan turismi tulee kasvamaan merkittävästi tulevina vuosikymmeninä, vaikka maailmantalouden taantuma on vaikuttanut myös kansainväliseen matkailuun. YK:n alainen Maailman matkailujärjestö (UNWTO) arvioi turismiteollisuuden työpaikkojen lisääntyvän 296 miljoonaan vuoteen 2019 mennessä.

Turismiala kärsi vuoden 2008 jälkipuo-

lisolla alkaneesta taantumasta, joka kiihtyi 2009 usean peräkkäisen kasvun vuoden jälkeen. Turistivirrat, viipymisajat ja kulutus vähenivät jyrkästi samalla kun liikematkailun kustannuksia pyrittiin karsimaan, mikä vaikeutti taloudellista toimintaa alalla maailmanlaajuisesti.

Turistien määrä väheni vuonna 2009 neljällä prosentilla. Samaan ai-

kaan turismista saatavat tulot arvioitiin laskeneen kuudella prosentilla. Alueellisesti tarkasteltuna eniten taantumasta kärsi Lähi-itä, jossa tulot turismista vähenivät 4,9 prosentilla, Eurooppa – vähennystä tuloissa 5,7 prosenttia – ja Amerikka, jossa tulot vähenivät 4,6 prosentilla. Vain Afrikka näytti jatkuvaa, kahden prosentin kasvua johtuen suhteellisen matalista matkustajamääristä.

ILO:n raportin mukaan maailmanlaajuisesti tarkasteltuna työllisyys kasvoi turismiteollisuudessa noin prosentilla vuosina 2008 ja 2009 taluskriisistä huolimatta. Kriisin vaikutuksilla alan työllisyyteen hotelleissa ja ravintoloissa oli kuitenkin alueellisia eroja. Esimerkiksi Amerikassa työllisyys alalla väheni 1,7 prosentilla kun taas Aasiassa ja Tyynen meren alueella se kasvoi 4,6 prosentilla.

Sosiaalista vuoropuhelua alalle

Viime vuoden marraskuussa ILO järjesti hotelli- ja matkailualaa koskeneen tapaamisen, johon otti osaa yli 150 hallitusten, työnantajien ja työntekijöiden edustajia tavoitteena keskustella uudista kehityksistä ja haasteista majoitus- ja matkailualalla. Globaalin vuoropuhelun foorumiksi nimetty tapaaminen peräsi alalle erityisesti suurempaa sosiaalista vuoropuhelua ja kestäviä matkailumuotoja, jotka vähentäisivät köyhyyttä maailmassa. Osanottajat painottivat hyviä käytäntöjä, joita voitaisiin jakaa muun muassa kehitysmaiden kesken erityisesti etelä-etelä kehitysyhteistyön puitteissa.

Foorumi oli yhtä mieltä siitä, että haastava työympäristö turismiteollisuudessa myös hyötyy sosiaalisesta vuoropuhelusta, koska se lisää rakentavaa yhteistyötä alan tärkeimmissä yrityksissä. Samalla osanottajat kuitenkin epäilivät, että sosiaalisen vuoropuhelun toteuttaminen pienissä ja keskisuurissa yrityksissä saattaa osoittautua vaikeaksi.

– On ilmeistä, että tarvitsemme uusia ja luovia sosiaalisen vuoropuhelun muotoja, jotka sopivat pieniin yrityksiin. Näitä voisivat olla esimerkiksi

Kuva: M. Crozet/ILO

säännölliset yhteydenpidot omistajien ja/tai yrityksen johdon ja työntekijöiden edustajien välillä sekä selvitykset työntekijöiden tyytyväisyydestä ja asenteista, jotta työntekijöiden huolenaiheet voidaan ottaa huomioon, ILO:n majoitus- ja matkailualan asiantuntija **Wolfgang Weitz** totesi.

Lisää koulutusta ja tietotaitoa

ILO:n foorumi painotti erityisesti koulutuksen ja ammatillisten taitojen kehittämisen tärkeyttä alan toiminnallisen tehokkuuden parantamiseksi. Wolfgang Winz arvioi, että teknologian kasvava merkitys ja asiakkaiden kasvaneet vaatimukset samoin kuin ympäristölliset kysymykset vaativat tehokkaampaa asiakas/työntekijä suhdetta.

– Kilpailukyky ja tuottavuus alalla riippuu työntekijöiden taitotasosta, ammattimaisuudesta, sitoutumisesta, intohimosta, lojaalisuudesta ja sosiaalisista taidoista, hän sanoi.

Kansainvälisen hotelli- ja ravintola-alan järjestön johtaja **Ghassan Aidi** myönsi, että alalla ei ole riittävästi ammattitaitoisia henkilökuntaa.

– Hotellien on koulutettava työntekijöitään. Se on ainoa keino parantaa palvelujen laatua, hän totesi.

Hallitukset avainasemassa

Turismiteollisuuden kehittämisessä hallitukset olivat foorumin mielestä avainasemassa. Jotta matkailukohde voisi houkuttaa turisteja, sen pitäisi pystyä tarjoamaan monipuolisia pal-

veluja infrastruktuuri mukaan lukien ja kohdetta tulisi myös markkinoida tehokkaasti.

Monissa osissa maailmaa hotelli- ja ravintola-alalla on mahdollisuuksia vähentää tehokkaasti köyhyyttä tarjoamalla työtä paikalliselle yhteisölle. Tämä edellyttää kuitenkin läheistä yhteistyötä yksityisen ja julkisen sektorin välillä.

– Paikallisista yhteisöistä lähtevä turismi ja ekoturismi ovat jo nyt hyödyttäneet yli 30 paikallista yhteisöä (Kambodzhassa) tarjoten vaihtoehtoisia tulonlähteitä ja työtä. Paikalliset hankkeet auttavat suojelemaan luonnonvaroja ja tarjoavat hyvän näyttämön sosiaaliselle vuoropuhelulle, Kambodzhin hallituksen edustaja **Ned Samouth** kertoi.

Kansainvälisen elintarvike- ja matkailualan työntekijäjärjestön pääsihteerin **Ron Oswald** toivoi alalle parempia työoloja ja enemmän sosiaalista vuoropuhelua.

– Turismi voi vähentää köyhyyttä riippuen siitä, millaista turismia ja työllisyyttä ollaan viemässä maapallon köyhimpiin osiin. Turismiteollisuudessa työskenteleville täytyy antaa mahdollisuus nostaa itsensä ulos köyhyydestä järjestäytymällä ja ennen kaikkea – ILO:n termein – kollektiivisten työmarkkinaneuvottelujen kautta, hän painotti. ■

Kuva: M.Crozet/ILO

Maailmanlaajuinen työttömyys on pysynyt korkeana jo kolmatta vuotta globaalien talouskriisien käynnistyttyä 2008. ILO:n tuoreimmassa työllisyyskatsauksessa varoitetaan, että työpaikkojen heikko toipuminen todennäköisesti jatkuu vuoden 2011 erityisesti kehittyneissä talouksissa.

ILOn työllisyysraportti 2011 Työllisyys toipuu hitaasti

ILOn työllisyyttä käsittelevä vuosiraportti *Global Employment Trends 2011* kiinnittää huomiota hyvin erilaisiin toipumisiin työmarkkinoilla, sinnikkään korkeana pysyvään työttömyyteen ja kasvavaan epävarmuuteen kehittyneissä talouksissa sekä epävarman työllisyyden jatkuvaan korkeaan tasoon ja työtätekevien köyhien määrään kehitysmaissa. ILO:n mukaan nämä ilmiöt ovat yhä jyrkkänä vastakohtana sille, että talouden toipumista voidaan osoittaa tapahtuneen monilla makrotalouden mittareilla: globaali kansantulonkasvu, yksityinen kulutus, investoinnit ja kansainvälinen kauppa sekä sijoitusmarkkinat ovat kaikki toipuneet vuonna 2010 yli kriisiä edeltäneen tason.

– Työmarkkinoiden hyvin vaihtelevasta toipumisesta huolimatta taantuman suunnattomat inhimilliset kustannukset ovat yhä nähtävissä eri puolilla maailmaa. Meidän täytyy muovata uudelleen nykyisiä makrotalouden ohjelmia ja luoda keskeisenä tavoitteena laadukkaita työpaikkoja ja ihmisarvoista työtä korkean kasvun, matalan inflaation ja tasapainoisten julkisten budjettien rinnalla. Meidän ei pidä unohtaa, että laadukas työ yksilölle määrittää myös yhteisön laatua, ILO:n pääjohtaja **Juan Somavia** painottaa.

Monissa maissa uudelleen käynnistyneestä talouskasvusta huolimatta maailmanlaajuinen työttömyys ei ole

olennaisesti vähentynyt edellisvuoden tasoon verrattuna. Vuonna 2010 työttömiä oli maailmassa 205 miljoonaa, noin 27,6 miljoonaa enemmän kuin globaalien talouskriisien alla vuonna 2007. ILO arvioi työttömien määräksi tänä vuonna 203,3 miljoonaa, ja globaalien työttömyysasteen 6,1 prosentiksi.

Kehittyneet taloudet kärsivät eniten

ILOn raportin mukaan yli puolet, 55 prosenttia, työttömyyden globaalista kasvusta vuosina 2007 – 2010 syntyi kehittyneissä talouksissa ja Euroopan unionin alueella, vaikka alue kattaa vain noin 15 prosenttia koko maapallon työvoimasta. Useissa kehittyvissä talouksissa kuten Brasiliassa, Kazakstanissa, Sri Lankassa, Thaimaassa ja Uruguaisissa työttömyysaste on itse asiassa laskenut alle kriisiä edeltäneen tason.

Raportissa arvioidaan, että yli puolet maapallon työvoimasta – noin 1,53 miljardia työntekijää – tekee töitä epävarmoissa työsuhteissa. Tilanne on raportin mukaan pysynyt muuttumattomana sitten vuoden 2008, vaikka kriisiä edeltäneinä vuosina epävarmojen työsuhteiden määrä jatkuvasti väheni.

Lisäksi 20,7 prosenttia koko maapallon työvoimasta, eli 630 miljoonaa työntekijää elää perheineen alle 1,25

Yhdysvaltain dollarilla päivässä. Ennen globaalia talouskriisiä heitä oli 40 miljoonaa vähemmän.

Nuorisotyöttömyys yhä korkealla

ILOn raportin mukaan globaali nuorisotyöttömyys on pysynyt itsepintaisesti korkealla. Vuonna 2010 nuoria oli työttömänä 78 miljoonaa, kun heitä vuonna 2007 oli 73,5 miljoonaa. Vuonna 2008 työttömien määräksi arvioitiin 80 miljoonaa.

Nuorten, iältään 15–24-vuotiaiden työttömyysaste koko maailman mittakaavassa oli 12,6 prosenttia vuonna 2010, mikä on 2,6-kertainen aikuisten työttömyyteen verrattuna. ILO:n raportissa kuitenkin varoitetaan, että todellinen nuorten työttömyys voi olla tätäkin suurempi. Niissä 56 maassa, joista tietoja nuorten työttömyydestä oli saatavilla, työmarkkinoille oli tullut noin 1,7 miljoonaa nuorta vähemmän kuin odotettiin, mikä voi merkitä, että jo työmarkkinoilta tippuneita ja syrjäytyneitä nuoria ei ole laskettu työttömyystilastoihin, koska he eivät ole aktiivisesti hakeneet töitä.

– Heikko toipuminen ihmisarvoisessa työssä vahvistaa maailmantalouden jatkuvaa kyvyttömyyttä varmistaa tulevaisuutta kaikille nuorille. Tämä heikentää perheitä, sosiaalista yhtenäisyyttä ja harjoitetun politiikan uskottavuutta, Somavia toteaa.

ILOn raportissa huomautetaan, että

talouden toipuminen ei ole heijastunut palkkatasoon monissakaan maissa.

– Tämä voi uhata tulevaisuuden toipumisnäkyä, koska talouden kasvulla on vahva yhteys todelliseen palkkatasoon, kulutukseen ja tulevaisuuden investointeihin, raportissa todetaan.

Alueellisia eroja

Kaakkois-Aasiassa ja Tyynen meren alueella työttömyys ei lisääntynyt keskimäärin kriisin aikana, mutta työttömien määrä epävarmoissa työsuhteissa kasvoi 173,7 miljoonaan vuonna 2009, mikä oli 5,4 miljoonaa enemmän kuin ennen talouskriisiä vuonna 2007. Epävarmoja työsuhteita esiintyy eniten maailmassa Etelä-Aasiassa, jossa vuonna 2009 epävarmoja työsuhteita oli 78,5 prosenttia koko työvoimasta.

Latinalaisessa Amerikassa ja Karibian alueella nopea toipuminen johti voimakkaaseen työpaikkojen kasvuun, mutta samalla epävarmat työsuhteet ovat lisääntyneet.

Saharan eteläpuolisessa Afrikassa yli kolme neljänestä työntekijästä työskentelee epävarmoissa työsuhteissa samalla kuin noin neljä viidestä työntekijästä elää perheineen vähemmällä kuin kahdella Yhdysvaltain dollarilla päivässä. Pohjois-Afrikassa peräti 23,6 prosenttia taloudellisesti aktiivisista nuorista oli työttömänä vuonna 2010.

Keski- ja Kaakkois-Euroopassa sekä IVY-maiden alueella työttömyys laski 9,6 prosenttiin, kun se vuonna 2009 oli 10,4 prosenttia, mikä oli korkein alueellinen työttömyysaste maailmassa.

ILO:n raportissa varoitetaan kehittyneitä talouksia kohdentamasta huomiota liian kapeasti rahoitusvajeen vähentämiseen ilman, että kiinnitetään huomiota työpaikkojen luomiseen, koska tämä saattaa raportin mukaan heikentää työllisyysnäkyä entisestään vuonna 2011. Raportissa perätään keinoja, jotka voisivat kiihdyttää työllisyyden kasvua ja uutta alkua kestäväälle työpaikkojen toipumiselle. Raportin mukaan paremmat työmarkkinatulokset tukevat laajempaa makrotason toipumista ja tasapainottavat mahdollisia rahoituspolitiikan vakauttamisen aiheuttamia vaikutuksia työllisyyteen. ■

Työn maailma ja Suomi

Sosiaaliturva ja kotitaloustyöntekijöiden työolot työkonferenssin esityslistalla

Kansainvälisen työkonferenssin 100. istunto pidetään 1. – 17.6.2011 Genevessä. Konferenssin asialistalla on muun muassa yleiskeskustelu työsuojelun hallinnosta ja valvonnasta sekä keskustelu sosiaaliturvasta. Jälkimmäisessä on kysymys toisesta keskustelusta ILO:n vuonna 2008 hyväksytyn sosiaalisen oikeudenmukaisuuden julistuksen pohjalta valmistelluista, vuorollaan kuhunkin neljään strategiseen tavoitteeseen keskittyvistä raporteista.

Lisäksi käsitellään hallintoneuvoston puheenjohtajan ja ILO:n pääjohtajan raportit sekä globaaliraportti syrjinnän poistamisesta työelämässä

osana ILO:n työelämän peruseriaatteita ja oikeuksia koskevaa seuranta-mekanismia.

Työkonferenssin on määrä myös jatkaa viime kesänä aloittamaansa keskustelua kotitaloustyöntekijöiden työoloista tarkoituksena laatia yleissopimus ja sitä tukeva suositus.

Kansainvälinen työkonferenssi on ILO:n päättävä elin, joka hyväksyy ILO:n yleissopimukset ja suositukset sekä päättää muun muassa järjestön talousarviosta ja ohjelmista.

Suomen Tasavallan Presidentti **Tarja Halonen** osallistuu ILO:n 100. työkonferenssiin pitämällä konferenssin avajaisissa tervehdyspuheen. ■

Suomen valtuuskunta Kansainväliseen työkonferenssiin

Valtioneuvosto on nimennyt Kansainvälisen työkonferenssin kesäkuussa pidettävään 100. istuntoon seuraavan suomalaisvaltuuskunnan:

Hallituksen edustajat

hallitusneuvos Raila KANGASPERKO, työ- ja elinkeinoministeriö
hallitusneuvos Liisa HEINONEN, Työ- ja elinkeinoministeriö
hallituksen edustajien varajäsenet
ulkoasiainsihteri Ville LAHELMA, Suomen pysyvä edustusto Yhdistyneissä Kansakunnissa Genevessä
johtaja Pertti SIIKI, sosiaali- ja terveysministeriö

Työnantajavaltuutettu

asiantuntija Anu SAJAVAARA, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
työnantajavaravaltuutettu
asiantuntija Simopekka KOIVU, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Työntekijävaltuutettu
kansainvälisten asioiden asiantuntija Katja LEHTO-KOMULAINEN, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

työntekijävaravaltuutettu

kansainvälisten asioiden asiamies

Liisa FOLKERSMA, Akava ry.

Hallituksen edustajien neuvonantajat

vanhempi hallitussihteeri Päivi KANTANEN, työ- ja elinkeinoministeriö
hallitusneuvos Katriina ALAVIUHKOLA, sosiaali- ja terveysministeriö
apulaisosastopäällikkö Carin LINDQVIST-VIRTANEN, sosiaali- ja terveysministeriö

Työnantajavaltuutetun neuvonantajat

lakimies Tomi HAAPMAN, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
ylilääkäri Jan SCHUGK, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
johtava ekonomisti Simo PINOMAA, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK

Työntekijävaltuutetun neuvonantajat

sosiaali- ja terveystalouden asiantuntija Riitta TYÖLÄJÄRVI, Toimihenkilö Keskusjärjestö STTK ry.
lakimies Heli PUURA, Toimihenkilö Keskusjärjestö STTK ry. ■

Työn maailma
uutisotsikoissa

Oikeudenmukaista ilmastonmuutosta ja vihreitä työpaikkoja

ILO on kiittänyt viime vuoden lopulla pidettyä 16. ilmastonmuutoskonferenssia siitä, että se on sisällyttänyt sosiaalisen ja ihmisarvoisen työn ulottuvuuden konferenssin päätösasiakirjaan. ILO:n mukaan tämä viestittää laajasta tunnustuksesta oikeudenmukaiselle siirtymälle matalahiiliseen talouteen, joka tukee ihmisarvoista työtä ja vihreitä työpaikkoja.

Ilmastonmuutoskonferenssin yhteyteen ILO oli järjestänyt sarjan rinnakkaistapahtumia yhteistyössä muiden YK-järjestöjen kanssa. Tapahtumissa keskusteltiin muun muassa ihmisarvoisesta työstä ja ilmastonmuutoksen sosiaalisista ulottuvuuksista. Monet maat, muun muassa Brasilia, Kiina, Costa Rica ja Intia esittelivät omia vihreän työn ohjelmiaan, joita ne olivat toteuttaneet yhteistyössä ILO:n kanssa.

ILO:n vihreän työn ohjelma pyrkii edistämään sosiaalisesti oikeudenmukaista siirtymistä matalahiiliseen talouteen, jossa epävarmuustekijät, muutokset työmarkki-

Kuva: ILO

noilla ja uudet yritysallit ja mahdollisuudet käsiteltäisiin kattavan sosiaalisen vuoropuhelun kautta. ■

ILO palkitsi ihmisarvoisen työn tutkijoita

ILO on myöntänyt ihmisarvoisen työn tutkimuspalkinnon professori **Jayati Ghoshille** Intiasta ja professori **Eve C. Landaulle** Israelista heidän merkittävästä tutkimuspanoksestaan tiedon lisäämiseksi työn maailmasta. Ghosh työskentelee professorina Jawaharlal Nehrun yliopistossa Intiassa ja toimii myös Kansainvälisen kehitystalouden yhdistyksen pääsihteerinä. Hän on tutkinut muun muassa ihmisarvoista työtä maailmanlaajuisissa yhteyksissä ja vuorovaikutusyhteyksiä työllisyyden, tasa-arvon ja kehityksen välillä.

Professori Eve C. Landau on akateemikko ja johtaa kansainvälistä vertailevan oikeustieteen tiedekuntaa Luxemburgissa. Hän on tutkinut muun muassa ILO:n normijärjestelmää, työlakeja ja sosiaalista oikeutta.

Palkinnosta päätti kansainvälisistä työ- ja sosiaalipoliittikan asiantuntijoista koostunut palkintoraati. Molemmat palkitut saivat 5 000 Yhdysvaltain dollaria ja kutsun esittämään työtään ILO:n hallintoneuvoston istuntoon Genevessä marraskuussa 2011. ■

ILO:n hallintoneuvosto uudistuu

ILO:n 310. hallintoneuvoston kokous pidettiin maaliskuussa Genevessä. Kokouksessa päätettiin muun muassa hallintoneuvostouudistuksesta, jolla parannetaan hallintoneuvoston työtapoja ja korostetaan sen ohjaavaa roolia.

Hallintoneuvosto muuttuu jatkuvaksi täysistuntokokouk-

seksi, joka kokoontuu kahdeksi viikoksi kaksi kertaa vuodessa. Ensimmäinen viikko koostuu temaattisesta osuudesta ja toinen viikko käsittää globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden työryhmän ja tarpeen mukaan strategisen poliittisemmän osion. ■